

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:1361

av Åsa Westlund (S)

Västsahara

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att med kraft fortsätta arbetet för västсахariernas rätt till en egen stat och deras rätt att själva besluta om sin framtid, inte minst inom ramen för FN, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klargöra och följa upp myndigheternas ansvar med att aktivt kontrollera jordbruksprodukter som påstås vara från Marocko så att de inte härstammar från det ockuperade Västsahara, detta för att rätt tullavgift ska betalas och inga konsumenter vilseledas om varans ursprung och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör försäkra sig om att Tullverket har kompetens nog att fullgöra sitt uppdrag i frågor med tydliga utrikespolitiska/folkrättsliga kopplingar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge kontrollmyndigheterna i uppgift att beivra livsmedelsfusk och vilseledande av konsumenter vad gäller varor från det ockuperade Västsahara och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att utöka Minursos mandat till att ingripa vid övergrepp mot de mänskliga rättigheterna samt att ge FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter i särskilt uppdrag att undersöka situationen vad gäller mänskliga rättigheter i Västsahara och tillkännager detta för regeringen.

Afrikas sista koloni

Marocko har sedan 40 år ockuperat Västsahara i strid med en rad folkrättsliga principer. FN har vid upprepade tillfällen slagit fast att Västsahara har rätt till självständighet och har uppmanat Marocko att avsluta ockupationen. Den internationella domstolen i Haag har avfärdat Marockos anspråk på Västsaharas territorium.

Ändå fortsätter ockupationen och Västsahara är i praktiken Afrikas sista koloni. I ett uppenbart brott mot folkrätten exploaterar Marocko de rika västahariska fiskevattnen i Atlanten. Något som EU också utnyttjat genom ett förmånligt fiskeavtal mellan Europa och Marocko i direkt strid med folkrättens krav om att "[a]ll ekonomisk verksamhet i Västsahara måste uträttas i enlighet med dess folks önsknings och intressen och måste bidra till den socioekonomiska utvecklingen av dessa områden." I slutet av 2017 slog EU-domstolen glädjande fast att EU:s handelsavtal med Marocko inte får omfatta Västsahara, som ockuperas av Marocko sedan 1975.

Marocko har nu i årtionden kunnat upprätthålla sin ockupation utan att omvärlden har agerat. De har förhalat den folkomröstning som det internationella samfundet länge krävt. Det är inte acceptabelt. Sverige måste med kraft fortsätta att driva frågan om västahariernas rätt till en egen stat och till att själva bestämma över sin framtid, inte minst inom ramen för FN.

Jordbruksprodukter bör kontrolleras

EU har avtal med Marocko om fiske- och jordbruksprodukter. Problemet är att det i dessa avtal inte tydligt definieras vilka geografiska områden som avses, vilket alltså EU-domstolen nu kräver. Eftersom Marocko anser att Västsahara är en del av det egna landet är risken uppenbar att de varor som exporteras till EU i själva verket kommer från det ockuperade Västsahara.

Varken Sverige eller EU accepterar Marockos anspråk på Västsahara men det är upp till varje enskilt land att kontrollera att inte Marocko försöker exportera produkter från ockuperat område. Tullen bör därför få ett tydligt uppdrag att följa upp att de varor som får marockanska tullvillkor inte kommer från Västsahara. Fram till dags dato verkar inga sådana kontroller ha gjorts, vilket understryker behovet av ett sådant uppdrag. En förebild är hur EU hanterat, och följt upp, frågan om produkter från de ockuperade palestinska områdena.

Förhindra att konsumenter vilseleds

EU har flera regler om ursprungsmärkning på livsmedelsområdet. Dels krav på obligatorisk ursprungsmärkning på vissa köttprodukter. Dels krav på att märkningen inte får vilseleda konsumenten om produktens ursprung. Om ett livsmedel från det ockuperade Västsahara i Sverige säljs på ett sätt så att konsumenten kan förledas att tro att varan härrör från Marocko är detta vilseledande för konsumenten och ska beivras av kontrollmyndigheterna. Detta ansvar måste dock tydliggöras för berörda myndigheter, då det idag saknas explicita instruktioner för vad som gäller vid den mycket specifika situationen med varor från det ockuperade Västsahara.

Värna mänskliga rättigheter

För 25 år sedan fick FN-styrkan Minurso uppdraget att underlätta förhandlingarna mellan Marocko och det ockuperade Västsahara. Målet var en folkomröstning om självbestämmande för Västsahara. Marocko har dock fördröjt processen.

Amnesty har rapporterat om att västsahariernas yttrande- och föreningsrätt är starkt begränsad och att västsaharier har fängslats efter fredliga demonstrationer mot den marockanska ockupationen. Då Minurso inte har mandat att ingripa vid övergrepp mot mänskliga rättigheter och FN:s höga kommissarie för mänskliga rättigheter inte heller är närvarande i Västsahara eller i lägren i Tindouf, är det omöjligt för dem att undersöka påstådda övergrepp.

Trots alla tecken på övergrepp mot västsaharierna och kraftig uppvaktning från det civila samhället så har inte Minursos mandat utökats.

Därför bör Sverige verka för att Minursos mandat utökas för att inkludera mandat att ingripa vid övergrepp mot mänskliga rättigheter och för att FN:s höga kommissarie för mänskliga rättigheter får i särskilt uppdrag att undersöka situationen för mänskliga rättigheter i Västsahara.

Åsa Westlund (S)